

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 2

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 912 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 29-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Ilm-fanga baxshida umr	10
Baxtiyor Islamov	
Kichik biznesni rivojlantirishda "yashil" iqtisodiyotni keng tatbiq qilishning ahamiyati	12
Gulnora Abdurahmonova Kalandarovna, Sanjar Baxodirovich G'oiptazarov	
Brand Capital as a Determinant of Institutional Prestige and Student Choice in the Higher Education System	18
Zufarova Nozima Gulamiddinova	
Inson va atrof-muhit dialektikasi: nomutanosiblik ko'rsatkichlari va ekologik muammolar	26
Butaboyev Maxammadjon Tuychiyevich, Maxmudov Nosir Maxmudovich	
Yashil budjetlashtirish va uni O'zbekistonda joriy etish istiqbollari	32
Meylev Obid Raxmatullayevich, Gofurova Kamola Xayrulla qizi	
Iqtisodiyotda ta'lim va fan integratsiyasining asosiy yo'nalishlari	37
Yormatov Ilmidin Toshmatovich	
Transport vositalari va yo'llar turizm transport infratuzilmasini rivojlantirishning muhim omilidir	41
Agzamov Shaxboz Akmalovich	
Bank xizmatlarini raqamlashtirish orqali samaradorligini oshirish	46
A. X. Salamov	
Biznes-reja baliqchilik xo'jaligi rivojlanishi uchun asos sifatida	50
Dosmurotova Shaxista Kengashovna	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	57
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Turizmni rivojlantirish imkoniyatlari	65
Ziyadullayev Ilhom Narkabilovich	
Tijorat banklari depozit operatsiyalari samaradorligini oshirish muammolari va ularni bartaraf etish yo'llari	69
Shamsiyev Nodir Muratovich	
Hududlarni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning samaradorligini oshirish masalalari	74
Shagzatov Oybek bahodirovich	
Hududlar biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarish yo'nalishlari	78
Davlatov Sanjar Abdimannonovich	
Ijtimoiy rivojlanish xulq-atvor paradigmasida yoshlarning tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning nazariy asoslari	82
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Korxonalar innovatsion faoliyatida raqamli transformatsiyaning muhim yo'nalishlari	86
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
O'zbekistonda agroturizmni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish (Buxoro viloyati misolida)	91
Yoriyeva Farangiz Murodillayevna	
Innovatsion tadbirkorlik muhitini kompleks baholashda xalqaro tashkilotlar tajribasi	96
Nazarova Umida Avazovna	
Turizm faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini oshirishning ayrim usullari	100
Mirzaxodjayev Alisher Botirovich	
Globalashuv sharoitida transchegaraviy suv resurslardan samarali foydalanishni boshqirish	105
Mirzayev Musurmon Umidullayevich	
Surxondaro viloyati iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning o'rni va ahamiyati	110
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Ta'lim muassasalarida xarajatlarni moliyaviy nazorat etishning samaradorligi tahlili	115
Eshonqulov Davlatjon Rajabboyevich	
Ta'minot zanjirini boshqarishda transport logistikasi usullarini takomillashtirish	121
Zoxidova Nazokat Berdimurot qizi	
Blokcheyn texnologiyasida xavfsizlik masalalari	125
Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	

Развитие цифровой трансформации банковского сектора Республики Узбекистан.....	131
Абдурахманова Матлуба Махамдаминовна	
Asosiy fondlarni hisoblash va baholash usullarini takomillashtirish istiqbollari.....	137
Rixsimbayev Odiljon Qobiljonovich	
Marketingda tovar harakati tizimini optimallashtirish va modellashtirish	143
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Kamola Abdujabborovna Pardayeva	
Iqtisodiy rivojlanish uchun strategik taqsimlash strategiyalari: Investitsion Fond Portfellarning qiyosiy tahlili.....	150
Sultonboeva Munira bahodirovna	
Soliq munosabatlarining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati: ilmiy-nazariy qarashlar.....	156
Axrorov Zarif Oripovich, Saidmurodov Feruz Sodiqjon o'g'li	
Взаимосвязь инвестиционной стратегии с оценкой эффективности инвестиционного проекта	161
С. С. Алиева, А. Назаров	
Erkin iqtisodiy zonalarining faoliyati va boshqaruv mexanizmini takomillashtirish.....	169
Sheraliyeva Saida Azatovna	
Xizmat safari xarajatlari hisobining huquqiy asoslari	172
Ergashev Sarvar Xudoynazarovich	
Инклюзивное образование и его особенности.....	177
Зайнутдинова Умида Джалоловна	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	181
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Mamlakatda soliq qarzdorligi vujudga kelishining asosiy sabablari va ularni qisqartirish yo'llari.....	186
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
Mulk qiymatini baholash tushunchasi, baholash obyektlari, baholanadigan qiymat turlari.....	190
Izbosarov Boburjon Bahriddinovich, Yoqubboyev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta xizmatlarining zamonaviy transformatsiyasi.....	195
G. Adilova	
Biznes subyektlarida samaradorlik masalalarini o'yinlar nazariyasi usuli bilan baholash.....	199
Mardiyev Nurali	
Yengil sanoatda "lean production" konsepsiyasini tatbiq etishning amaliy jihatlari.....	205
Yaxyayeva Inobat Karimovna	
Soliq salohiyatini baholash usullari va ularning tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga ta'siri tahlili	209
Borotov Sharofiddin Jumaqul o'g'li	
Ko'chmas mulk bozorini baholashning institutsional asoslari	215
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm xizmatlarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	223
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna	
O'zbekistonning bank-moliya tizimi hamda unda Islom moliyasi instrumentlarini jalb etishdagi joriy tendensiyalar	228
Eshimov Alisher Dasmurodovich	
Tashqi savdoda notarif usullarni qo'llashning iqtisodiy oqibatlarini aniqlash metodologiyasi (rivojlangan davlatlar tajribasi)	236
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Reklama xizmatlari va uning subyektlar samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari.....	242
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Ijtimoiy siyosatni amalga oshirishda sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish asoslari	247
Imonqulov Nuriddin Qo'shmon o'g'li	
Tijorat banklari biznes ekotizimini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	252
Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li	
Majburiy tibbiy sug'urtaning vujudga kelishi va o'ziga xos xususiyatlari.....	258
Kenjayev Soxib Sayfiyevich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etish orqali budjet-soliq siyosati samaradorligini yanada oshirish	262
Yuldasheva Shaxnoza Xojiakbar qizi	
Jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida derivativlar bozorining roli	268
Shokirov Mirkamol Mirolim o'g'li	

Boshqaruv hisobida mas'uliyat markazlarini tashkil etish masalalari	276
Sobirov Otabek Olimjonovich	
Davlat moliyasini boshqarishda moliyaviy nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	279
Kultayev Farxod Shavkatovich	
Tijorat banklari foydasi va rentabillik ko'rsatkichlariga ta'sir etuvchi omillar tahlilini takomillashtirish	283
Normo'minov Temurbek Sheraliyevich	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari aktivlar sifatini oshirish yo'llari	286
To'ychiyev Otabek Shamshiyevich	
Venchur kapitalining mohiyati va O'zbekistonda venchur tizimini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	290
Tadjibayeva Nigora Gulomjonovna	
Innovatsiyalar: zamonaviy iqtisodiyot uchun innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash zarurati.....	295
Malikova Dilrabo Muminovna, Tursunov Jahongir Ulug'bek o'g'li	
Budjet daromadlarining shakllanishida egri soliqlarning ta'sirini ko'p omilli ekonometrik modellashirishda tahlil qilish.....	299
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida investitsion jozibadorlikni oshirish yo'llari	304
Abdullayev Boburjon Akbaraliyevich	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	308
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	312
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Talabalarining oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	316
O. U. Shomurodov, A. A. Suyarov, Z. U. Uroqov, J. S. Urazov, A. T. Ablahatov	
Ways to Use the Experience of Foreign Countries in Creating a Beneficial Business Environment for Entrepreneurship And Improving Taxation	321
Mukhlisa Ikramova	
Aholi turmush darajasini oshirishda moliyaviy savodxonlikning o'rni va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri	327
Yusupov Muhammadali Soxib o'g'li, J.D. Xojiyev	
Temir yo'l sanoat korxonalariida ijtimoiy-mehnat munosabatlarini boshqarish bo'yicha xorijiy tajriba.....	331
Kadirova Sharofat Amonovna	
Механизм внедрения аутсорсинговой деятельности в АО “Ўзтемирйўлйўловчи”	334
Н. Э. Кахарева	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish investitsiyalarni jalb qilishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	339
Sharipov Bobur Anvar o'g'li	
“STEKLOPLASTIK” MJCHning bozordagi strategik holatini tahlil qilish	344
Musyeva Shoira Azimovna	
Agrar sektorda ekologik toza mahsulotlarni ishlab chiqarishning nazariy masalalari	350
M. Sh. Nazarova, Z. S. Kazakova	
Methodological Foundations of Bank Lending and Classification of Factors Affecting the Features of Obtaining Loans.....	355
Raxmanova Laylo bahodirovna, A. Karimova	
Agrosanoat klasterlarda tovar-moddiy zaxiralar samaradorligini KPI orqali baholash uslubiyati	359
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Faol tadbirkorlar faoliyatida kambag'al oilalarni iqtisodiy-ijtimoiy holatini yaxshilash imkoniyatlari.....	364
Salamov Ibrohim, Nazarova Maryam Sharifovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna, Jonibekov Faxriddin Beknazarovich, Kudratov Rizo Turdibayevich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xamdanova Nasiba Ablakulovna, Xudayberdiyeva Ma'rifat Umarovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar strategiyasi tahlilining o'ziga xos xususiyatlari	371
Tursunova Shaxnoza Farxod qizi	
Процессы цифровизации АО “Hududgazta'minot”	375
Хусанов Кахрамон Нишонович	
O'zbekistonda aholi turmush darajasini oshirish yo'llari.....	380
Abdullayeva Madina Kamilovna, Eldorbekov G'ofurbek Iskandarbek o'g'li	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik subyektlari uchun kredit tizimini takomillashtirish mexanizmi.....	383
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich	

Mamlakatga jalb qilingan xorijiy kapitalning tovarlar va xizmatlar importi salohiyatiga ta'sirini ekonometrik modellar bilan baholash.....	388
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	
O'zbekistonda bank xizmatlari raqobatbardoshligini baholash mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari.....	396
Sh. Madraimov	
Kapital bozorida sug'urta kompaniyalar institutsional investor sifatida	399
Xasanova Lola Mamasharifovna	
Yangi O'zbekiston strategiyasida institutsional islohotlarni yanada chuqurlashtirish va ko'p funksiyali raqamlashtirishning ilmiy asoslari	402
B. B. Berkinov	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirish mexanizmlari	411
G'afurov Umidjon Bahodir o'g'li	
Rivojlangan mamlakatlarda kekxa fuqarolarning bandligini oshirish kam ta'minlangan aholi qatlamini qo'llab-quvvatlash usuli sifatida (Yaponiya tajribasi misolida)	415
Karimov Bekzodjon Iloxomovich	
Tashqi savdoni oshirishda boj-tarif siyosatini takomillashtirish mexanizmlari	422
Pardayev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
Финансы или корпоративные финансы	428
Уринов Бобур Насиллоевич	
In Ensuring Economic Development in the Country Green Economy and its Features	434
Akhunova Shakhistakhon Nomonjanovna, Abdusattorova Mokhirabonu Abdugoppor kizi	
Tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari	439
Jo'rayev O'ktam Panji o'g'li	
Сокращение уровня бедности в Узбекистане	445
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
Paxtachilik sohasida ishlab chiqarish jarayonlari samaradorligini oshirishning innovatsion yechimlari va uning foydaga ta'sirini baholash	450
S. B. Inoyatov	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar bilan ishlash amaliyotidagi muammolar va ularni barataraf etish yo'llari.....	455
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
Mahalliy budjet daromadlarining nazariy va ilmiy asoslari	462
O'lokulova Feruza Mansurovna	
Kambag'allikni qisqartirish – aholi turmush farovonligini ta'minlashning muhim omili	465
Usmanov Baxodir Baxtiyorovich	
Raqamli marketingni rivojlantirish zaruriyati	471
Xalmuxamedova Zebaxon Babaxanovna	
Tijorat banklari o'rtasidagi raqobatni rivojlantirish orqali fond bozorida aksiyalar narxini barqarorligini ta'minlash istiqbollari	475
M. Yuldosheva	
Konchilik sanoati korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish mexanizmlarining ilmiy-nazariy asoslari	482
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'zbekistonda banklar moliyaviy xizmatlari va ular sifatining amaldagi holati tahlili	489
Mirzayev Mirza Abdullayevich	
Oliy ta'lim muassasalarining iqtisodiy samaradorlikning raqobatbardoshligini instituttsional tahlil qilish mexanizmi.....	494
Saydullayeva Saodat Abdumajidovna	
Integrasiya sharoitida to'qimachilik sanoatining rivojlanishi	501
Ziyayeva Muhtasar Mansurdjanovna	
Auditorlik tekshiruvini tashkil etish va o'tkazish jarayonlarini takomillashtirish	505
Karamatova Noiba Husnitdinovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	512
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Экономическое сознание и экономическое мышление: теоретический анализ.....	519
Пардаев Мамаюнус Каршибаевич, Мухаммедов Мурод Мухаммедович	

O'zbekiston respublikasi tijorat banklari tomonidan qurilish korxonalarini kreditlashni takomillashtirish yo'llari	524
Sultonov Baxram Begdullayevich	
Роль искусственного интеллекта в современных технологиях медиаобразования в высших учебных заведениях.....	528
Самигова Гуландом Абдужаббаровна	
Talabalarga moliyaviy yordam dasturlari va ularning ta'lim sifatiga ta'siri	536
Mirzayeva Muhliisa Ubaydullo qizi	
Mintaqaviy investitsion jozibadorlik va investitsion siyosat: nazariy talqin	541
Muminov Akmal Tulkunovich	
Mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida oliy ta'lim tizimining ta'siri	545
Nasimov Adiz Azamat o'g'li, Baxtiyorova Jasmina Jasurovna, Axrorov Zarif Oripovich	
Respublikada fermer xo'jaliklarga xizmat ko'rsatishni rivojlantirish va agroxizmatlar bozorini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari	550
Shukurov Ilxom Safarboyevich	
Turli mamlakatlarda oliy ta'limni moliyalashtirish yo'llari	557
Umarova Moxigul Maxmayunus qizi	
Dehqonchilikni innovatsion asosda rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	562
Yuldashev G'iyos Turabekovich	
Tijorat bank xizmat turlarini islomiy bank xizmatlari orqali rivojlantirish istiqbollari	566
Bayjanova Gozsal Sarsengaliyevna	
Qishloq xo'jaligi mahsulotini baholash va hisobga olishning uslubiy jihatlarini takomillashtirish	572
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Секреты интересного урока в начальной школе	579
Гараева Олеся Владимировна	
Iqtisodiyotni barqaror rivojlanishda yashil iqtisodiyotning o'rni.....	582
Ibragimova Gulchehra Toxirovna	
Mahsulot va xizmatlarni raqamli transformatsiyasini amalga oshirish algoritmi.....	586
Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, Bobojonov Azizjon Babaxanovich, Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekiston Respublikasining soliq tizimi mamlakatda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish vositasi sifatida.....	593
Nabiyev Feruz Nurmurodovich	
Fundamentals of Innovative Management and its Organizational Control	599
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsudov Bunyod Abdusamatovich	
Moliyaviy menejment tizimini rivojlantirishda raqamli marketingdan foydalanishning afzalliklari.....	604
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Оценка экономической эффективности использования фотоэлектрической тепловой установки.....	608
Жураев Ислон Рахматович, Юлдошев Исроил Абриевич, Жураева Зухра Исламовна	
Ilmiy darajali kadrlar tayyorlash sohasida xalqaro tajriba.....	614
Fazliddinov Shohruh Shamsiddinovich	
Turizm infratuzilmasi va uning tarkibiy tuzilishi	621
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlari bozorining rivojlanishi sabablari.....	625
Abdukadirova Kamola Azimovna	
Mintaqada turizm sohasini rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribalari	629
Isomiddinov Inomjon Qurvonali o'g'li	
Ichki turizmni rivojlantirish bo'yicha infrastruktura holati	636
Dehqonov Burxon Rustamovich	
Soliqqa tortish maqsadida kadastr qiymatlarini aniqlash mexanizmlarini takomillashtirish yo'llari.....	642
Kamilov Abror Anvarovich	
O'zbekistonda uylarning energiya samaradorligini oshirish.....	647
Dodiyev Fozil O'tkurovich	
O'zbekistonda talant menejmentni tatbiq etish istiqbollari.....	653
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	658
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	

Bulutli texnologiyalardan foydalangan holda resurs xarajatlarini optimallashtirish: tahlil va boshqarish	663
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Karabayev Rustam Zafarovich	
Milliy iqtisodiyotni rivojlanishida sug'urta institutlarining tutgan o'rni.....	673
K. A. Sharipov, D. Jo'rayev	
Tadbirkorlik nazariyasining evolyutsion talqini.....	678
Aripov Oybek Abdullayevich	
Enhance Export Potential of Private Entrepreneurship and Small Venture.....	683
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi	
Mintaqa barqaror rivojlanishini cheklovchi ekologik omillar tahlili.....	690
Adilova Marg'uba Tursunaliyevna	
Improving the Efficiency of Industrial Enterprise Activities in the Age of Digital Technologies	698
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
A study of green marketing practices in the retail industry – Advantages and disadvantages.....	705
Davronova Zilola Gulomovna	
Tijorat banklarining korporativ xizmatlarini transformatsiyalash jarayonini rivojlantirish.....	709
Farmanova O'g'li Aliqul qizi	
Davlat moliyaviy nazorat tizimini rivojlantirish istiqbollari.....	715
Maxmudov Azamat Normuradovich	
Xorijiy banklarning moliya injiniringi mahsulotlari va rivojlanish istiqbollari	721
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekistonda turizm xizmatlari imkoniyatlari: muammo va yechimlar	727
Fayziyev Oybek Raximovich, Xalikov Saydilla Abdraxmanovich	
Sanoat klasterlarini shakllanishining simulyatsiya modelini yaratish	734
Xakimov Ziyodulla Axmadovich, Axmedova Rayxona Jasurbek qizi	
Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning xususiyatlari va ustuvor yo'nalishlari	741
Tolibjon Qazaqov Sharifjon o'g'li	
Raqamli iqtisodiyotda zamonaviy texnika va texnologiyalarning xususiyatlari.....	747
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Biologik aktivlar va qishloq xo'jaligi mahsuloti joriy hisobini tashkil etish bo'yicha xorijiy tajribalar	752
Yusupova Mahfuza Baxtiyor qizi	
Mulkchilikning iqtisodiyotdagi ahamiyatini qiyosiy tahlil qilish (O'zbekiston va Shvetsiya misolida)	757
Odil Norboyev	
Ipoteka krediti riskining ayrim nazariy jihatlarini.....	761
Xamraqulova Gulnozaxon Faxriddin qizi	
Xalqaro turizm bozorining rivojlanish tendensiyalari va unda O'zbekistonning ishtiroki.....	764
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, Bobobekova Nargiza Baxtiyorovna	
Tijorat banklari fond bozoridagi aksiyalar narxini o'zgarishini ebo moduli orqali aniqlashning ekonometrik tahlili.....	769
Yuldoshova Manzura Ollashkurovna	
Organizational mechanism of sustainable development of the tourism industry, role and application of technologies.....	780
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich	
Banklarda risklarni diversifikatsiyalashning mohiyati va ahamiyati	787
Baxriddinov Sharofiddin	
Davlat oliy ta'lim muassasalarida daromad va harajatlarning o'zaro mutanosibligi.....	793
Gafurov Anvar Bazarbayevich	
To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri: tahlil va istiqbollari.....	799
Raxmanov Bekzod Ibragimovich	
Инновационный и развивающий менеджмент в сфере услуг	803
Ахтимова Моҳигул Эркиновна	
Ishsizlarni kasb-hunarga o'qitish asosida raqobatbardoshligini oshirish	807
Bakiyeva Iroda Akbarovna	
Dehqon xo'jaliklarida yetishtirilgan grek yong'og'ini iste'molchilarga yetkazib berish yo'llari	811
Inobatov Abror Boshlarovich	
Комплаенс и риск менеджмент в международных гуманитарных организациях	817
Мухамеджанов Баходир Кахрамонович	
Ipakchilik korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari.....	822
Aliyeva Nodiraxon Abdumalikovna	

Soliqlarning yig'iluvchanligi va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	826
Abdurasulov Alisher Abdurasulovich	
Soliq islohotlari: u qanday bo'lishi kerak?	831
Hotamov Alisher Farxodovich	
Анализ операционных процессов экспорто-ориентированных хлопково-текстильных кластеров.....	837
Джурабаев Отабек Джурабаевич	
Ish bilan bandlikni sifat xususiyatlari asosida baholashga zarurat: ilmiy-nazariy yondashuvlar	842
Qurbonov Samandar Pulatovich	
Technology of Formation of Profession-Oriented Communication Competences in Training of Future Specialists in Higher Education Institutions.....	848
Rajapov Sulaymon	
Improving The Methodology of Developing Professional and Communicative Skills in Future Economists (In the Case of Teaching English).....	852
Samandarova Nargiza	
Sanoat mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion texnoparklardan foydalanish muvaffaqiyatiga ta'sir etuvchi omillar.....	860
Sobirxonov Akbarxon Aziz-o'g'li	
Oziq-ovqat sanoati korxonalarida investitsion salohiyatni shakllantirishning mazmuni va ahamiyati	865
Xamrayev Nodirbek Ravshanovich	
O'zbekistonning moliyaviy siyosati: tarkibiy tuzilishi va tahlili	872
Jabborova Dilafruz Sodiqli	
Institutsional islohotlarni chuqurlashtirish sharoitida lizing investitsiyalarini rivojlantirishning nazariy-uslubiy jihatlari	879
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Hududlar rivojlanishini ta'minlashda erkin iqtisodiy zonalarning ahamiyati.....	885
Salomat Norova	
Yo'lovchi tashish xizmatlari sohasida korxona faoliyatini strategik rejalashtirishga ta'sir etuvchi omillari tahlili.....	889
Abarov Mashxurbek Ismonaliyevich, Pulatova Gulchexra Erkinovna	
Anderrayting xizmatining AQSh sug'urta bozorida tutgan o'rni	895
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotlarni tuzishda aktivlarni qadrsizlanishga tekshirish	900
Tojiyev Behzod Bekturod o'g'li	
Yangi O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish – muhim yo'nalish.....	904
Dushaboyev Mirjalol	

YANGI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH – MUHIM YO'NALISH

Dushaboyev Mirjalol

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti tayanch doktranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada iqtisodiyotning yetakchi soha va tarmoqlarida kichik tadbirkorlik ulushining oshishi iqtisodiy o'sish va ijtimoiy barqarorlik ta'minlanishi bo'yicha fikr yuritilgan va kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivojlantirish yo'llari tahlil qilingan. Shu bilan birga, tadbirkorlik – bu tashabbus va faollikni o'z qo'lga olgan holda, kelgusida yuz berishi mumkin bo'lgan turli xatar (risk)larni hisobga olib, o'zining mas'uliyati va javobgarligi asosida amalga oshiriluvchi iqtisodiy faoliyat ekanligiga urg'u berilgan.

Kalit so'zlar: iqtisodiyot, kon'yunkturaviy, iste'molchi, yalpi ichki mahsulot, o'sish tendensiyasi, monopoliya, taklif muvozanati, ishsizlik, startup, innovatsiya, daromad.

Abstract: In this article, an increase in the share of small businesses in the leading sectors and sectors of the economy is considered to ensure economic growth and social stability, and ways of developing small business and private entrepreneurship are analyzed. At the same time, it is emphasized that entrepreneurship is an economic activity carried out on the basis of one's own responsibility and responsibility, taking initiative and activity into one's own hands, taking into account various risks that may occur in the future. it is given.

Key words: economy, cyclical, consumer, gross domestic product, growth trend, monopoly, equilibrium of supply, unemployment, start-up, innovation, income.

Аннотация: В данной статье рассматривается увеличение доли малого бизнеса в ведущих отраслях и секторах экономики для обеспечения экономического роста и социальной стабильности, анализируются пути развития малого бизнеса и частного предпринимательства. При этом подчеркивается, что предпринимательство – это экономическая деятельность, осуществляемая на основе собственной ответственности и ответственности, взятия инициативы и активности в свои руки, с учетом различных рисков, которые могут возникнуть в будущем.

Ключевые слова: экономика, цикличность, потребитель, валовой внутренний продукт, тенденция роста, монополия, равновесие предложения, безработица, стартап, инновации, доход.

KIRISH

Yangi O'zbekistonda amalga oshirilayotgan tub islohotlar va yangilanishlar natijasida iqtisodiyotimizda miqdor va sifat o'zgarishlari qamrovi tobora kengayib, zamonaviy tarmoq va sohalarning salmog'i jadal ravishda oshib bormoqda. Aholining daromadlari ahamiyatli ravishda o'sib, buning natijasida turmush darajasida sezilarli o'zgarishlar ko'zga tashlanmoqda. Jumladan, statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2022-yilda aholining umumiy daromadlari 22.5% nominal, 10.8% real o'sgan. Xalqaro valyuta fondi ma'lumotlariga ko'ra, aholi jon boshiga to'g'ri keladigan yalpi ichki mahsulot hajmi bo'yicha O'zbekiston dunyo reytingida 2017-yildagi 134-o'rindan 2020-yilda 121-o'ringa ko'tarildi. Shuningdek, 2021-yil 26-mayda o'tkazilgan Xalqaro reytinglar va indekslar bilan ishlash bo'yicha Respublika Kengashining navbatdagi yig'ilishida Global innovatsion indeksda O'zbekiston 2015-yilga nisbatan o'z o'rnini 29 pog'onaga yaxshilab, 131 ta mamlakat orasida 93-o'rinni, Markaziy va Janubiy Osiyo davlatlari orasida esa 4-o'rinni qayd etgani ta'kidlandi. Bu kabi muvaffaqiyatlarning asosiy omillaridan biri – davlatimiz tomonidan olib borilayotgan samarali iqtisodiy siyosat bo'lib, uning tarkibidan o'rin olgan chora va tadbirlar yo'nalishlarining to'g'ri shakllantirilganligi ijobiy natijalar garovi hisoblanadi. Ayniqsa, O'zbekiston taraqqiyotining yangi davrida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga iqtisodiy siyosatning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida e'tibor qaratilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

A. Smitning qayd qilishicha, bozor jamiyat sotib olishni xohlagan va kerakli miqdordagi tovarlarni ishlab chiqaradi. Shu bilan birga, A.Smit bozorning qudratli kuch ekanligini, u jamiyatni zarur tovarlar bilan doimo ta'minlashi va bu tizim o'z-o'zini muvofiqlashtirishini ko'rsatib berdi. Uning fikricha, o'z-o'ziga qo'yib berilgan bozor tizimi rivojlanadi va bunday tizimi bor xalqning boyligi ortaveradi.

XIX–XX asrlar chegaralarida tadbirkorlik institutining ahamiyati va rolini ko'pchilik anglay boshladi. Fransuz iqtisodchisi Andre Marshall birinchi bo'lib ishlab chiqarishning uchta omiliga (yer, kapital, mehnat) to'rtinchi tashkillashtirish omilini qo'shdi. Shu vaqtdan boshlab, tadbirkorlik tushunchasi va shu sohada olib boriladigan ishlar ko'lamini kengayib bormoqda.

Amerikalik iqtisodchi J.B.Klark J.B.Seyning "uchlik formulasiga" biroz o'zgartirish kiritdi. Uning fikricha, ishlab chiqarishda doim to'rt omil ishtirok etadi:

- 1) kapital;
- 2) ishlab chiqarish vositalari va yer;
- 3) tadbirkorlik faoliyati;
- 4) ishchining mehnati.

Har bir omil ishlab chiqarishdan olinayotgan o'ziga xos foydani aks ettiradi: kapitaldan kapitalist qo'shimcha foiz oladi; yer renta beradi; kapitalistning ishbilarmonlik faoliyati daromad keltiradi; ishchining mehnati uni maosh bilan ta'minlaydi. Boshqacha qilib, J.B. Klark so'zi bilan aytganda: "Erkin raqobat mehnatga mehnatdan kelgan narsani beradi, kapitalistlarga kapital yaratgan narsa tegadi, tadbirkorlar muvofiqlashtirish faoliyatidan kelgan narsani oladi". Tadbirkorlik faoliyatini u ana shunday tushungan.

Ularning g'oyalarida kichik biznes va tadbirkorlik bo'yicha xorij iqtisodchi olimlari tomonidan ilgari surilgan nazariya va maktablarning vujudga kelishi va taraqqiy topishi, kichik biznes va tadbirkorlik tushunchalari, ularning iqtisodiyotda tutgan o'rni, respublikada kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari, kichik biznes va tadbirkorlikning tashkiliy-huquqiy asoslari va ularni davlat tomonidan qo'llab quvvatlash masalalari keng yoritilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada iqtisodiy tahlilning analiz va sintez, induksiya va deduksiya, taqqoslama kabi an'anaviy usullardan foydalanildi. Iqtisodchi olimlarning turizmga tadbirkorlikni rivojlantirishga doir ilmiy-amaliy qarashlari tahlil qilindi va natijalari asosida xulosalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

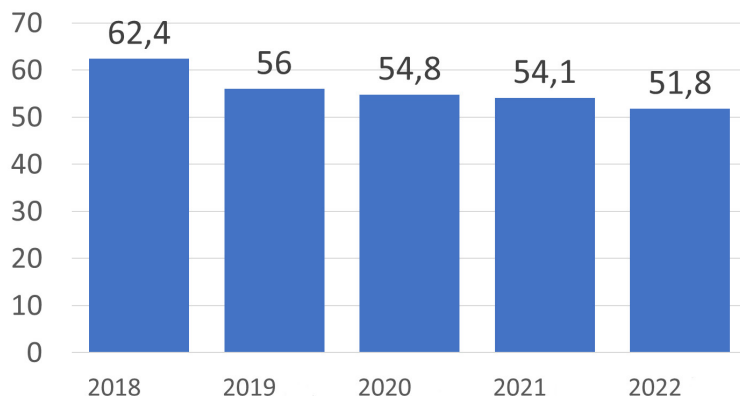
Ma'lumki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik jahon mamlakatlari tajribasida o'zining yuksak natija va muvaffaqiyatlari bilan mustahkam o'rin olgan. Ko'plab rivojlangan mamlakatlarda kichik biznesning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 60-70 foizni tashkil etadi. Kichik biznesning rivojlanishi iqtisodiyotdagi jo'shqinlik va samarali raqobat muhiti uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish, iste'mol sektorini kengaytirish orqali talabni rag'batlantirish, iste'mol bozorini tovar va xizmatlar bilan to'ldirish, atrof-muhitni muhofaza qilish, budget tushumlarini kengaytirish uchun imkon yaratadi. Shunga ko'ra, aksariyat rivojlangan mamlakatlar kichik biznes faoliyatini har tomonlama qo'llab-quvvatlashga harakat qiladilar. Bu borada, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2019-yil uchun mo'ljallangan eng muhim ustuvor vazifalar haqidagi Oliy Majlisga Murojaatnomasida "Haqiqatan ham, biz faqat faol tadbirkorlik, tinimsiz mehnat va intilish orqali taraqqiyotga, farovon hayotga erisha olamiz" deb belgilab berishi o'ziga xos dasturulamal hisoblanadi.

Shu o'rinda savol tug'ilishi tabiiy: aynan O'zbekiston iqtisodiyoti uchun kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati nimalarda namoyon bo'lmoqda?

Ushbu savolga bir maqola doirasida to'liq va tugal javob berib bo'lmaydi, biroq bu boradagi asosiy jihatlarni ko'rsatib o'tish hamda muayyan mulohazalar bildirish, xulosalar chiqarish mumkin bo'ladi.

Tadbirkorlik erkinligi, ijodkorligi hamda raqobat muhiti uyg'unlikda juda katta bunyodkorlik kuchini hosil qiladi. Ayniqsa, o'zining faoliyat ko'lamini jihatidan nisbatan ixcham bo'lgan kichik tadbirkorlik iqtisodiyotdagi kon'yunkturaviy o'zgarishlarga tezlik bilan moslasha olish, iste'molchining did va qiziqishlarini to'liq anglash va e'tiborga olish, ichki imkoniyatlardan to'liq foydalanish, raqobat muhitini kuchaytirgan holda iqtisodiyotga jo'shqinlik baxsh etish kabi xususiyatlari bilan ajralib turadi.

Mamlakatimizda kichik tadbirkorlik subyektlarining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati, iqtisodiy o'sish va barqarorlikni ta'minlashdagi rolini hisobga olgan holda davlatimiz tomonidan yaratilgan shart-sharoitlar hamda qo'llab-quvvatlash bo'yicha amalga oshirilgan chora-tadbirlar natijasida yalpi ichki mahsulotda ahamiyatli ulushga ega bo'lib kelmoqda (1-rasm).

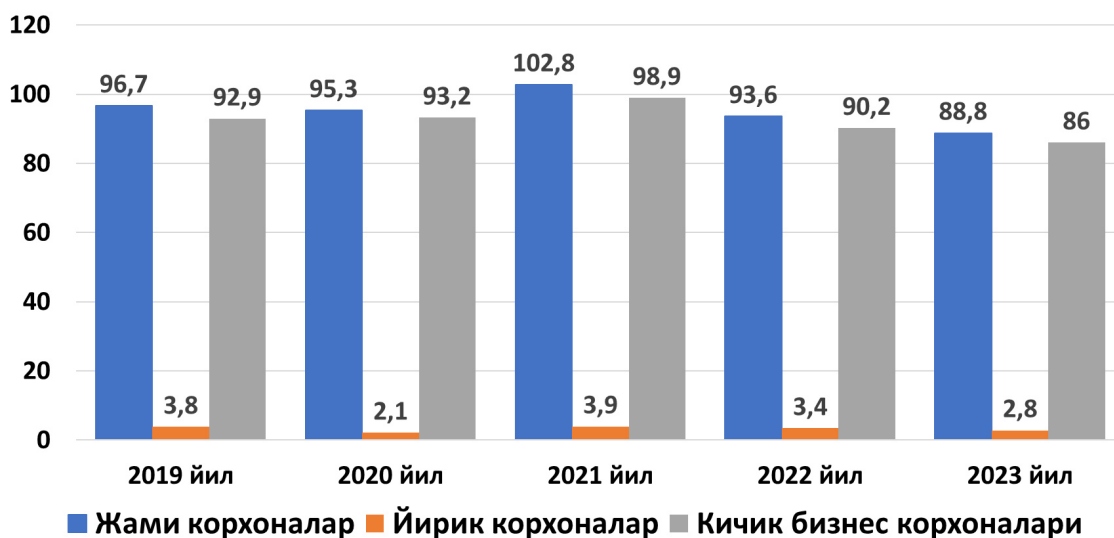

1-rasm: Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi, foiz

Ushbu ko'rsatkichning salmog'ini tasavvur etish uchun eslatib o'tish joizki, u 1991-yilda atigi 1,5 foizni, 2000-yilda 31 foizni tashkil etgan edi. Ayniqsa, mamlakatimiz taraqqiyotining yangi bosqichi sifatida e'tirof etilgan 2016-yilda mazkur sohaning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi o'zining eng yuqori marrasiga, ya'ni 64,9 foizga, 2018-yilda yesa 62,4 foizga, 2022-yilda 51,8% ga yetgan. Mamlakatimizda taraqqiyotning yangi bosqichida faoliyat yuritayotgan kichik tadbirkorlik subyektlari soni deyarli 2 baravar o'sib, 2016-yildagi 210,6 ming birlikdan 2020-yilda 424,3 ming, 2023-yilda 548,4 ming birlikka yetdi, umumiy korxona va tashkilotlar tarkibida kichik tadbirkorlik subyektlarining ulushi 2016-yildagi 78,5 foizdan 2020-yilda 86,5 foizga qadar o'sdi.

Shuningdek, keyingi yillarda mazkur ulushdagi bir oz pasayish holatlarini kuzatish mumkin. Bu o'rinda, kichik tadbirkorlik subyektlarining YalMdagi ulushining qisqarishi asosan mamlakatimizdagi yirik sanoat obyektlarining ishga tushirilishi tufayli yirik korxonalar ulushining nisbatan tezroq o'sishi bilan izohlanadi. Ya'ni, 2017-yildan boshlab mamlakatimizning yirik sanoat obyektlariga juda katta hajmda xorijiy investitsiya va kredit mablag'lari jalb etilishi natijasida ulardagi ishlab chiqarish hajmi keskin o'sa boshladi. Jumladan, buning ifodasini kichik biznesni sanoatdagi ulushining 2017-yildagi 41,2 foizdan 2022-yilda 26 foizga qadar qisqarishi orqali ham ko'rish mumkin. Shu bilan birga, e'tiborga olish kerakki, so'nggi ikki yil mobaynida jahonda ro'y berayotgan koronavirus pandemiyasining iqtisodiyotga salbiy ta'sirlari mazkur ko'rsatkichning ma'lum darajada pasayishiga olib keldi. Chunki, mamlakatimizda joriy etilgan karantin munosabati bilan ayrim ommaviy tadbirlar, aholi harakatining cheklanishi bilan bog'liq holatlar birinchi navbatda kichik biznes subyektlari faoliyatiga o'z ta'sirini ko'rsatdi.

Agar majoziy ma'noda iqtisodiyotdagi yirik korxona va birlashmalarni iqtisodiyot organizmining suyak (skelet) qismi deb hisoblansa, u holda kichik biznes ushbu qismga qayishqoqlik, moslashuvchanlik baxsh etuvchi, uning bir maromdagi harakatini ta'minlovchi mushak-to'qima qismini tashkil etadi. Kichik biznesning iqtisodiyotga qayishqoqlik, moslashuvchanlik baxsh etuvchi xususiyati yangi korxonalarning tashkil topishi jarayoni orqali ta'minlanadi. Ya'ni, kichik biznes korxonalari iqtisodiyotdagi talab jadallik bilan o'sib borayotgan tarmoq va sohalarga javoban yangi ishlab chiqarishni tashkil etadi (2-rasm).

2-rasm: Yangidan tashkil etilgan korxonalar to'g'risida ma'lumot, ming birlikda¹

¹ Ma'lumot muallif tomonidan stat.uz saytidan olingan

Ma'lumotlardan ko'rinadiki, 2017–2022-yillar mobaynida mamlakatimizda jami 484 mingdan ortiq korxonalar tashkil etilgan. Shundan 14,8 mingtasi (jami korxonalarning 5,1 foizi) yirik korxonalar, 273,2 mingtasi (94,9 foizi) kichik biznes korxonalari hisoblanadi. E'tiborli jihati shundaki, nisbatan uzoq muddatli talabni e'tiborga olgan holda tashkil etiluvchi yirik korxonalar dinamikasida beqarorlik, aniqrog'i, oxirgi yillarda pasayish kuza-tilmoqda. Kichik biznes korxonalarida esa barqaror o'sish tendensiyasi saqlanib qolmoqda.

Taraqqiyotning yangi bosqichida mamlakatimizda kichik biznes faoliyat ko'lamining tobora kengayib borayotganligini har 1000 nafar aholiga to'g'ri keluvchi faoliyat yuritayotgan kichik tadbirkorlik subyektlarining soni orqali ham kuzatish mumkin. Ushbu ko'rsatkich 2017 yilda - 12,2 birlik, 2018-yilda - 13,2 birlik, 2019-yilda - 13,3 birlik, 2020 - 15,6 birlik, 2023 yilda - 15,2 birlikni tashkil etgan. Holbuki, bu davrda respublikamiz aholisining soni har yili 1,7 - 2 foiz atrofida oshib bormoqda. E'tiborlisi shundaki, kichik tadbirkorlik subyektlari sonining eng katta o'sishi iqtisodiyotga pandemiyani salbiy ta'siri sharoitida ro'y bermoqda.

Kichik biznesga xuddi iqtisodiyotga yangi kuch, yangi quvvat baxsh etuvchi soha sifatida qarash mumkin. Iqtisodiyotda yangidan tashkil etiluvchi korxonalar keyingi paytda vujudga kelgan talabni, so'nggi texnologik yangilik va yutuqlarni ma'lum darajada o'zida jamlaydi va amaliyotga joriy etadi. Ularning soni ko'payishi iqtisodiyotga katta xissa qo'shadi(1-jadval).

1-jadval: O'zbekistonda faoliyat ko'rsatayotgan va yangi tashkil etilgan korxonalar to'g'risida ma'lumot, ming birlik

Yil	Jami korxonalar		Yirik korxonalar		Kichik biznes korxonalari	
	Faoliyat ko'rsatayotgan	Yangi tashkil etilgan	Faoliyat ko'rsatayotgan	Yangi tashkil etilgan	Faoliyat ko'rsatayotgan	Yangi tashkil etilgan
2019	398,1	96,7	63,3	3,8	334,8	92,9
2020	475,2	95,3	64	2,1	411,2	93,2
2021	323,5	102,8	60,6	3,9	262,9	98,9
2022	398,1	93,6	63,3	3,4	334,8	90,2
2023	475,2	88,8	64	2,8	411,2	86

Eng muhimi, kichik tadbirkorlik subyektlari qandaydir ko'rsatma yoki undovlar ostida emas, balki iqtisodiyotdagi kon'yunkturani hisobga olgan holda erkin va mustaqil tashkil etiladi. Aynan shu holat iqtisodiyot tarmoqlarining umumiy ko'lamiga o'ziga xos tuzatishlar kiritadi. Jumladan, 2019–2023-yillar davomida yangidan tashkil etilgan kichik biznes korxonalari 2023-yil bo'yicha eng katta salmog'i savdo (jami korxonalarning 38,9 foizi), sanoat (16,4 foizi), qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi (10,9 foizi), yashash va ovqatlanish (6,9 foizi), qurilish (5,6 foizi) tarmoqlariga to'g'ri keladi. Bu esa mamlakatimiz yetakchi tarmoq va sohalari o'rtasidagi maqbul nisbatning shakllanishiga xizmat qiladi.

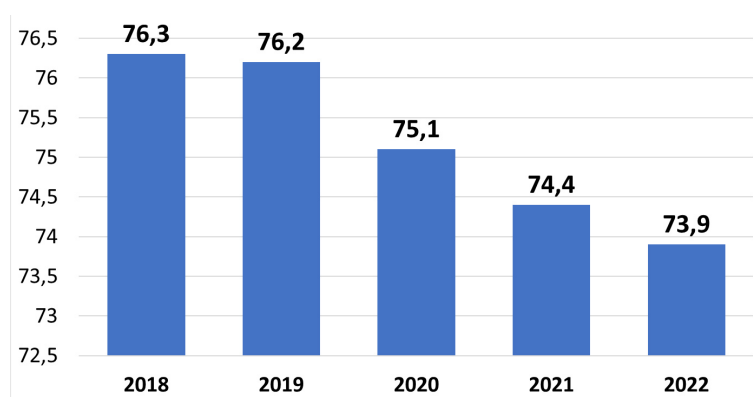
Kichik tadbirkorlik iqtisodiyotda raqobat muhitini shakllantirish, uning moslashuvchanligini ta'minlashning muhim omili hisoblanadi. Iqtisodiyotdagi raqobat muhiti – bu turli mahsulot va xizmatlarning ishlab chiqaruvchilari va iste'molchilari o'rtasida qulay sharoitga erishish hamda erishishi ko'zda tutilayotgan foyda yoki iqtisodiy nafni maksimallashtirish maqsadidagi iqtisodiy bellashuv (kurash)dir. Iqtisodiyotda monopoliyalarning paydo bo'lishi va amal qilishi – bu obyektiv jarayon. Monopoliyalarni butunlay bartaraf etish imkoniyatdan tashqari holat hisoblanadi. Ayrim holatlarda davlatning monopoliyaga qarshi kurashi ham darhol o'zining yetarli samarasini bermasligi mumkin. Shu o'rinda yana kichik biznes subyektlari yordamga keladi. Yangidan yangi kichik ishlab chiqarish subyektlarini tashkil etish va ularning rivojlanishi uchun yetarli shart-sharoitlarni yaratib berish orqali bozordagi monopoliya darajasini pasaytirish mumkin.

Shuningdek, mazkur soha iste'mol bozorida talab va taklif muvozanatini tiklash va ta'minlashda asosiy tomonlardan biridir. Hozirda mamlakatimizda biron bir mahsulotning, xoh u oziq-ovqat tovarlari bo'lsin, xoh kiyim-kechak yoki uy-ro'zg'or buyumlari bo'lsin, kuchli taqchilligining vujudga kelishidan xavfsirash holatlari mavjud emas. Chunki, o'z faoliyat xususiyatiga ko'ra iste'moldagi ahamiyatsiz o'zgarishga ham o'ta sezgirlik bilan e'tibor qaratuvchi kichik tadbirkorlar qisqa muddat ichida bozordagi har qanday taqchillikka o'z munosabatlarini bildiradilar: taqchilligi ortidan narxi ko'tarilgan mahsulotni dastlab boshqa hudud yoki chet mamlakatlardan olib kelish, o'rta yoki uzoq muddatli davrda esa uning milliy ishlab chiqarishini yo'lga qo'yish orqali bozordagi talab va taklif muvozanatini tiklashga harakat qiladilar.

Kichik biznesning yangi ish o'rinlarini yaratish, aholini ish bilan bandlik darajasini oshirishdagi faolligi uning mamlakatimiz iqtisodiyotidagi yana bir ahamiyatli jihatini namoyon etadi. O'zbekiston mustaqillikka erishgunga qadar va uning dastlabki pallasida iqtisodiyotdagi tarkibiy o'zgarishlar, milliy ishlab chiqarishning tashqi va ichki talabga mos kelmasligi oqibatida mamlakatimizda muayyan darajada ishsizlik vujudga kelgan edi. Shu-nisi e'tiborliki, mustaqil taraqqiyotning dastlabki pallasida mazkur holat iqtisodiyotdagi ahamiyatli pasayish oqi-batida kelib chiqqan siklik ishsizlik ko'rinishida namoyon bo'lsa, hozirga kelib uning asosiy qismi mazmunan ishchi kuchiga bo'lgan talab va taklifning tarkiban nomuvofiqligini ifodalovchi tarkibiy ishsizlik hisoblanadi. Hol-buki, mamlakatda ish o'rinlari yetishmovchiligi to'g'risida so'z borgan bir vaqtda, tegishli malakadagi ishchilar yetishmayotgan sohalar ham mavjudligi namoyon bo'lmoqda. Prezidentimiz tomonidan shu yilning 16-iyunidagi oliy ta'limni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan yig'ilishda bugungi kunda xizmat ko'rsatish sohasida 40 mingta, sanoatda 38 mingta, qurilishda 12 mingta, qishloq xo'jaligida 10 mingta, aloqa va axborot texnologiyalarida 4 mingta oliy ma'lumot talab etadigan bo'sh ish o'rinlari borligi, lekin bitiruvchilar son jihatidan ham, malaka bo'yicha ham bu talabni qondira olmasligi ta'kidlandi.

Shunga ko'ra, ishchi kuchiga bo'lgan talab va taklifni o'zaro muvofiqlashtirish, yangi ish o'rinlarini yaratish orqali ish bilan bandlik darajasini oshirishda kichik tadbirkorlik subyektlarining salohiyatidan keng foydalanil-moqda (3-rasm).

3-rasm: Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda bandlarning iqtisodiyotdagi jami bandlar soniga nisbatan ulushi, foizda.

Ma'lumotlardan ko'rinadiki, 2018—2022-yillarda mamlakatimizda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotdagi jami bandlarning $\frac{3}{4}$ qismidan ko'prog'ini qamrab olgan bo'lib, bu hattoki jahondagi bir qator rivojlangan mamlakatlar ko'rsatkichlaridan ham yuqori hisoblanadi. Mazkur ko'rsatkichning keyingi yillardagi bir oz pasayishi esa, yuqoriga o'rinlarda ta'kidlab o'tilganidek, keyingi yillarda iqtisodiyotning yirik sektoridagi bandlikning nisbatan kengayishi hamda koronavirus pandemiyasining kichik tadbirkorlikdagi bandlikka salbiy ta'siri natijasi sifatida namoyon bo'ladi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning yangi ish o'rinlari yaratish borasidagi imkoniyat va salohiyati uning harakatchanligi, ko'lam jihatidan ixchamligi va yo'nalishni tez o'zgartira olishi kabi xususiyatlari orqali namoyon bo'ladi. To'g'ri, mantiqan alohida olingan yirik korxona kichik korxonaga nisbatan bir necha o'nlab, yuzlab, hat-toki minglab marta ko'proq ishchilarni yollash orqali mutlaq ustunlikka ega bo'lishi mumkin. Biroq, masalaning boshqa bir jihati mavjudki, bu yirik korxona o'z xodimlari tarkibini bir marta to'ldirgandan so'ng, uning yangi ish o'rin yaratish imkoniyati keskin qisqaradi yoki tugaydi. Kichik tadbirkorlik subyektlari esa, yaxlit soha sifatida, o'zgina qo'shimcha daromad olish imkoniyati paydo bo'lgan joyda uzluksiz tarzda va tezlik bilan yangidan yangi ish o'rinlarini yaratishga harakat qiladi.

Ayniqsa, mamlakatimizda bu borada mahalla instituti imkoniyatlaridan kengroq foydalanishga e'tibor qaratilmoqda. 2021-yilning boshida Prezidentimiz tomonidan iqtisodiy o'sishning qo'shimcha xaxiralarini topish va safarbar qilish borasida "mahallabay" tizimini yo'lga qo'yish, har bir mahalladagi o'ziga xos "o'sish nuqtalari"ni aniqlab, ularni rivojlantirish vazifasi belgilab berildi. Jumladan, tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanish istagini bildirgan aholiga tadbirkorlik faoliyatini yo'lga qo'yishda har tomonlama amaliy yordam ko'rsatish, bo'sh bino va yer uchastkalarini aniqlab, ulardan samarali foydalanish choralarini ko'rish, mahallalardagi band bo'lmagan aholini kasb-hunar va tadbirkorlik ko'nikmalariga o'rgatishni tashkil etish orqali ularning bandligiga ko'maklashish, band bo'lmagan aholini tadbirkorlikka va o'zini o'zi band qilib ishlash faoliyatiga jalb qilish, yoshlarning tadbirkorlik tashabbuslari va startap g'oyalarini yanada quvvatlash, ustoz-shogird an'anasi asosida band bo'lmagan aholini ular yashayotgan tuman (shahar) va mahallada faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar hamda hunarmandlarga biriktirish vazifalari qo'yildi.

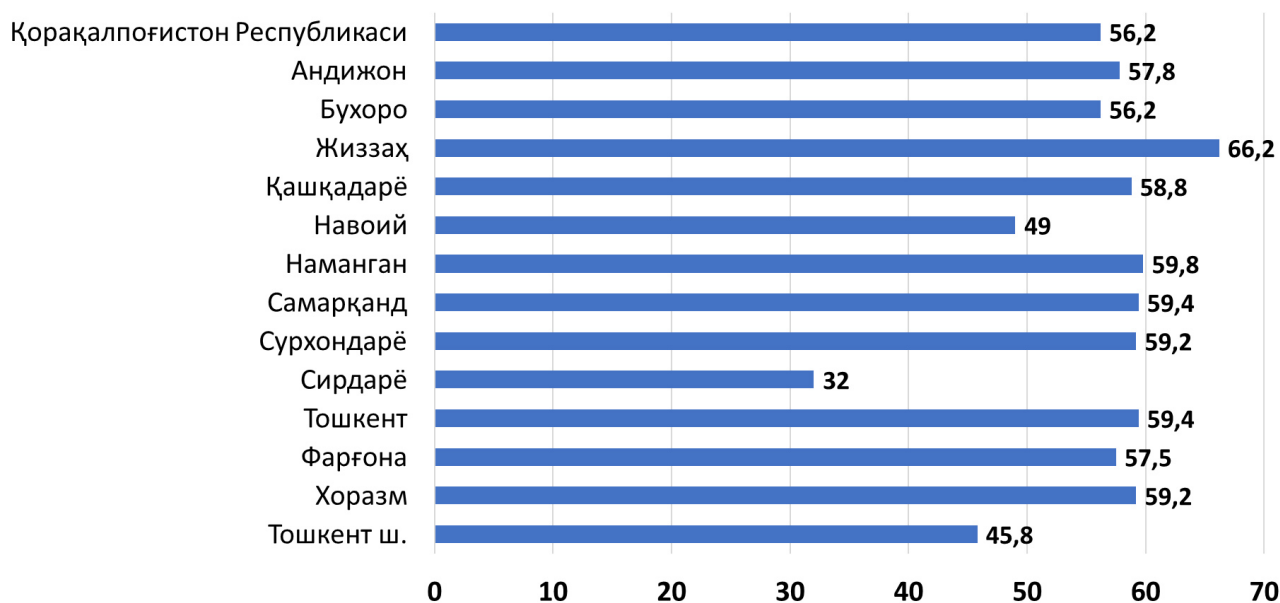
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 28-apreldagi "2021-yilda yangi ish o'rinlarini tashkil etish va aholi bandligiga ko'maklashish bo'yicha davlat dasturi to'g'risida"gi PQ-5094-son qaroriga ko'ra 2021-yilda doimiy yangi ish o'rinlarini tashkil etishning yig'ma prognoz ko'rsatkichlariga binoan, jami tashkil etiladigan 457 127 nafar yangi ish o'rinlarining 209 507 nafari (deyarli 46 foizi) kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish hisobiga yaratiladi. Shundan, 121 038 nafari (57,8 foizi) yangi kichik korxona va mikrofirmalar tashkil etish hisobiga, 88469 nafari (42,2 foizi) yakka tartibdagi tadbirkorlikni, shu jumladan hunarmandchilikni rivojlantirish hisobiga tashkil etiladi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning yangi ish o'rinlari yaratish borasidagi imkoniyat va salohiyatini yanada kengaytiruvchi jihatlardan biri – bu ikkilamchi bandlikni tashkil etish hisoblanadi. Bunda, bir tomondan, ishchi kuchidan yanada samaraliroq foydalanish, boshqa tomondan esa, ijtimoiy jihatdan yordamga muhtoj aholi guruhlari (masalan, ayollar, o'quvchilar, nogironlar, pensionerlar va h.k.) mehnatidan foydalanish ta'minlanadi. Ya'ni, asosiy ish vaqtdan bo'sh aholi qo'shimcha daromad olish maqsadida kichik ko'lamdagi ishlab chiqarishni tashkil etishning uy mehnati, kasanachilik, o'zini o'zi band qilish (frilanserlik) kabi shakllari orqali ikkilamchi tarzda band bo'lishi mumkin. Qolaversa, kichik korxonalardagi mehnatni tashkil etishning moslashuvchan tartibi ayollar, o'quvchilar, nogironlar, pensionerlarning ham qo'shimcha bandligini ta'minlab, mamlakatdagi umumiy bandlik darajasini oshiradi. Ayniqsa, bugungi kunda jahondagi deyarli barcha mamlakatlar aziyat chekayotgan koronavirus pandemiyasi sharoitida ijtimoiy bandlikning tarkibida, uning mazmunida tub o'zgarishlar yuz berdi. Insonlarning an'anaviy turmush tarzi o'zgardi: masofadan turib ishlash, ijtimoiy ihtotalanish, xizmat ko'rsatishning yakka tartibini kuchaytirish talablari oilaviy tadbirkorlik, frilanserlik, mahsulotlarni yetkazib berish xizmati kabi shakllarining paydo bo'lishi va rivojlanishiga turtki berdi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakatimizda aholi daromadlarini oshirish hamda o'rta mulkdorlar qatlamini tarkib toptirishda yetakchi rol o'ynamoqda. Odatda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakatdagi bandlik darajasini oshirish orqali aholi daromadlari darajasini oshirishga bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Jumladan, kichik tadbirkorlik subyektlarining xususiy daromadlari hamda ular tomonidan yollanma ishchilar mehnatiga haq to'lash orqali aholi daromadlari bevosita oshirilsa, mustaqil ravishda band bo'lishga imkon yaratish va rag'batlantirish, mol-mulkdan olingan daromadlar hamda ijtimoiy transfertlardan olinadigan daromadlar uchun manba yaratishda ishtirok etish orqali aholi daromadlari oshishiga bilvosita ta'sir ko'rsatadi.

Yuqoridagi singari ta'sir omillari natijasida mamlakatimizda aholi daromadlarining sezilarli o'sib borishi kuzatilmoqda. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, aholining nominal umumiy daromadlari 2018-yildagi 300,7 trln. so'mdan 2023-yilda 728.8 trln. so'mga qadar oshgan. Buning natijasida aholi jon boshiga nominal umumiy daromadlar, tegishli ravishda 9,1 mln. so'mdan 20 mln. so'mga qadar oshgan.

Ayniqsa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi aholi umumiy daromadlari hajmida kichik tadbirkorlikdan olingan daromadlarning ulushiga bevosita ta'sir ko'rsatadi (4-rasm).

4-rasm: 2022 yilda aholi umumiy daromadlari hajmida kichik tadbirkorlikdan olingan daromadlarning ulushi, foizda²

2 Ma'lumot muallif tomonidan stat.uz saytidan olingan

Ma'lumotlardan ko'rinadiki, 2022-yilda aholi umumiy daromadlari hajmida kichik tadbirkorlikdan olingan daromadlarning ulushi Jizzax (umumiy daromadlarning 66,2 foizi), Namangan (59,8 foiz), Samarqand (59,4 foiz) viloyatlarida eng yuqori darajani tashkil etgan. Qoraqalpog'iston Respublikasi (56,2 foiz), Farg'ona (57,5 foiz), Navoiy viloyatlari (49 foiz) hamda Toshkent shahrida (45,8 foiz) yirik sanoat korxonalari va tashkilotlardagi ish haqi ko'rinishidagi daromadlarning salmog'i yuqoriligi sababli, tadbirkorlikdan olingan daromadlarning ulushi nisbatan past darajada bo'lmoqda.

Tadbirkorlikdan olingan daromadlarning xususiyatli jihatlaridan biri jamiyatda o'rta mulkdorlar qatlamining shakllanishi va rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. O'rta mulkdorlar qatlami mustahkam asosga ega bo'lgan jamiyat esa doimiy barqarorlik va rivojlanishga, mamlakatda tinchlik va osoyishtalikning ta'minlanishiga moyil bo'ladi.

Mamlakatimizdagi innovatsiya jarayonlarini jadallashtirishda kichik biznes korxonalarining o'rni beqiyos. Ayniqsa, taraqqiyotning yangi bosqichida innovatsion o'sish markazlarini yaratish jarayonlari faollashib, erkin iqtisodiy zonalar, kichik sanoat zonalar, ishlab chiqarish klasterlari, texnoparklar va innovatsion biznesning boshqa shakllari paydo bo'lishi bilan mazkur vazifaning ahamiyati yanada oshdi.

Tadbirkorlikning muhim tarkibiy elementlaridan biri – bu innovatsiyalar hisoblanadi. Innovatsiya – bu ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish jarayoniga mahsulot yoki xizmatning iste'mol xususiyatlarini oshiruvchi biron bir yangilikning kiritib borilishidir. O'z ko'lamiga ko'ra kichik bo'lgan korxonalarda yangi texnika va texnologiyalar nisbatan jadallik bilan joriy etiladi, ishlab chiqarish quvvatlaridan samarali foydalaniladi. Kichik tadbirkorlik sohasi o'z ichiga juda katta inson salohiyatini, bir-biridan qiziqarli va foydali bo'lgan tadbirkorlik g'oyalarini, tashabbuskor va g'ayratli insonlarni oladi. Ushbu salohiyatning keng ro'yobga chiqarilishi pirovardida iqtisodiyotdagi tub islohotlar va muhim sifat o'zgarishlariga olib keladi.

Mamlakatimiz kichik biznes korxonalaridagi innovatsion jarayonlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, agar 2016-yilda joriy qilingan innovatsiyalar soni 818 birlikni tashkil etgan bo'lsa, 2019-yilda bu ko'rsatkich 4083 birlikka yetgan, ya'ni 5 baravar oshgan. Natijada, bu davrda ishlab chiqarilgan innovatsion tovarlar 1671,9 mlrd. so'mdan 8455,4 mlrd. so'mga qadar, ya'ni 5,1 baravar o'sgan.

Shu o'rinda mamlakatimizda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish borasida hali foydalanish mumkin bo'lgan ko'plab imkoniyat va salohiyat mavjudligini ta'kidlash lozim. Mazkur imkoniyatlarni jadal va izchil ravishda ishga tushirish mexanizmlarining yaratilishi sohaning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotni yanada jadallashtirishdagi ishtirokini oshiradi.

Fikrimizcha, mamlakatimizdagi har 1000 nafar aholiga to'g'ri keluvchi kichik biznes subyektlari sonini xalqaro hamda hududlar bo'yicha o'rtacha ko'rsatkichlarga yetkazish orqali soha imkoniyatlarini sezilarli kengaytirish mumkin. Bunda, eng avvalo, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning salohiyatidan samarali foydalanishda ushbu ko'rsatkichdan eng muhim indikator sifatida foydalanish maqsadga muvofiq. Chunki, bugungi kunda hududlar bo'yicha tahlil qilinganda, mazkur ko'rsatkich bo'yicha juda keskin tabaqalanishni ko'rish mumkin. Viloyatlar kesimida olganda, eng yuqori ko'rsatkich Toshkent shahrida (32,5 birlik), Navoiy (19,6 birlik), yuqori ko'rsatkichlar Sirdaryo (15,5 birlik), Toshkent (14,9 birlik), Buxoro (13,9 birlik), Jizzax (13,3 birlik) viloyatlarida tarkib topgan. Aksincha, Namangan (9,7 birlik), Qashqadaryo (9,05 birlik) va Surxondaryo (8,8 birlik) viloyatlarida eng past ko'rsatkichlar vujudga kelgan. Ushbu indikator mamlakatdagi ishbilarmonlik muhiti, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash darajasi, tadbirkorlik uchun qulay shart-sharoitlar, imtiyoz va yengilliklarning yaratilishi kabi ko'plab tahlil qilish va reyting baholash ko'rsatkichlarning barchasi uchun qisqa va lo'nda, lekin haqiqiy va aniq holdagi bahoni ifoda etadi. Agar ushbu ko'rsatkichning viloyatlar kesimidagi o'rtachadan past darajadagi (Surxondaryo, Namangan, Samarqand, Xorazm, Andijon, Qashqadaryo, Farg'ona viloyatlari, Qoraqalpog'iston Respublikasi) qiymatlarini o'rtacha darajaga yetkazilsa (yuqori darajadagi ko'rsatkichlar o'zgarmagani holda), u holda mamlakat bo'yicha kichik biznes korxonalari sonini taxminan 13 foizga qadar o'stirish va buning natijasida har 1000 nafar aholiga to'g'ri keluvchi korxonalar soni 17,6 birlikka qadar oshirish imkoni qo'lga kiritiladi. Agar xorijiy mamlakatlar, jumladan, Yevropa Ittifoqiga a'zo mamlakatlardagi eng quyi ko'rsatkich – 30 birlikka yetkazilsa, ya'ni hozirgi darajasiga nisbatan 2 baravarga oshirilsa, u holda kichik biznes korxonalari soni 800 mingdan oshadi.

Shuningdek, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning innovatsion jarayonlarning katalizatori sifatidagi rolini kuchaytirish kerak. Buning uchun innovatsion tavsifdagi tadbirkorlik faoliyati uchun rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash choralarini kengaytirish lozim. Yuqorida ta'kidlanganidek, 2016–2019-yillarda joriy qilingan innovatsiyalar soni va ishlab chiqarilgan innovatsion tovarlar qiymati 5 baravar o'sgan. Biroq, xuddi shu davrda texnologik, marketing va tashkiliy innovatsiyalarga qilingan xarajatlar 9 baravardan yuqori bo'lgan. Bu esa, innovatsion jarayonlar natijalariga salbiy ta'sir ko'rsatib, aksariyat kichik biznes subyektlarining ushbu jarayonlarda ishtirok etishga bo'lgan qiziqishni kamaytiradi. Shunga ko'ra, innovatsion tavsifdagi kichik biznes faoliyatini tashkil etish va amalga oshirish jarayonlarining muntazam monitoringini yo'lga qo'yish hamda, dastlabki bosqichda, ularning moliyaviy ta'minotini subsidiyalash orqali iqtisodiyotdagi mustahkam bazasini shakllantirish muhim hisoblanadi.

Yana bir jihat, kichik biznesning tashqi iqtisodiy faoliyatdagi ishtirokini faollashtirish hisoblanadi. Bu borada sohaning 2022-yilda jami eksportdagi ulushi 29,6% ni tashkil etgani holda, jami importdagi ulushi 49,4%ni tashkil etgan. Hozirda mamlakatimizda eksport bilan shug'ullanuvchi kichik tadbirkorlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash borasida chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Biroq, shunga qaramasdan, ko'p holatlarda kichik eksportyor korxonalar favqulodda holatlarga, turli muammolarga duch kelmoqdalar. Fikrimizcha, kichik biznes korxonalari tashqi savdo faoliyatining maxsus infratuzilmasini talab darajasida rivojlantirish mazkur masalalarning ijobiy yechimi hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa o'rnida ta'kidlash lozimki, mamlakatimizda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikka ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotni ta'minlashning muhim yo'nalishi sifatida e'tibor qaratilib, sohani yanada rivojlantirish bo'yicha manzilli va ta'sirchan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. O'z navbatida, bunga javoban mazkur soha ham iqtisodiyotimizning turli jabhalarida o'zining bunyodkorlik va yaratuvchanlik, faollik va jo'shqinlik baxsh etuvchi xususiyatlarini namoyon etib, yangi O'zbekistonning taraqqiyotiga munosib hissa qo'shmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ж. Б. Кнар Р аспредление богатства. – М ., 1994. – 40-6.
2. Kichik biznes va tadbirkorlik: M.R. Boltaboyev (va boshq.); O 'zR Oliy va o'rta-maxsus ta'lim vazirligi. – T.: Noshir, 2011. – 280 b.
3. "Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonuni. T.: O'zbekiston, 2012.
4. Малый бизнес: Учебное пособие / кол. Авторы; под ред. В.Я. Горфинкеля. - М.: КНОРУС, 2009. – 336 с.
5. Березин И. С. Маркетинговый анализ. Рынок. Фирма. Товар. Продвижение. М.: Вершина, 2008. – 480 с.
6. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi rasmiy veb sayti, www.stat.uz.
7. <https://data.imf.org/?sk=4c514d48-b6ba-49ed-8ab9-52b0c1a0179b&sid=1409151240976>

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.